

ÇEKİM EKLERİ

Eklendiği sözcüğün anlamını ve yapısını değiştirmeyen eklerdir. Bu ekler, sözcüklerin diğer sözcüklerle bir bağ kurmasına yardımcı olur. Çekim ekleri olmadan anlamlı bir cümle elde edilemez.

ÖRNEK: Baba Ankara gel
Babam Ankara'dan geldi.

Çekim ekleri isim çekim ekleri ve fiil çekim ekleri olmak üzere ikiye ayrılır. Ancak biz burada isim çekim eklerinden bahsedeceğiz.

İSİM ÇEKİM EKLERİ

1. Çokluk Ekleri
2. Durum Ekleri
3. İlgî Ekleri
4. İyelik Ekleri
5. Soru Ekleri

1. ÇOKLUK EKLERİ (-ler/-lar)

İsimlerin sayı bakımından birden çok olduğunu ifade eder.

ÖRNEK: Ağaçlar bahar gelince yemyeşil oldu.
Akşam olunca evler çocuk civıltısıyla dolar.

Çokluk ekleri cümleye farklı anlamlar da kazandırır.

ÖRNEK: Ateşler içinde yanan yavrusunun başından hiç ayrılmadı. (**Abartma**)
Vali Beyler birazdan teşekkür eder. (**Saygı**)
On sekiz yaşlarında bir delikanlı odaya girdi. (**Yaklaşık**)
Bu topraklardan daha nice Fatihler çıkacaktır. (**Benzerlik**)
Akşamları hafif yemek gerekir. (**Her**)

Özel isimden sonra gelen çokluk ekleri kesme işaretiyle ayrılmaz.

ÖRNEK: Bu akşam Ali'ler bize gelecek. (**Yanlış**)
Bu akşam Aliler bize gelecek. (**Doğru**)

2. DURUM EKLERİ

İsmlere gelerek onlara belirtme, yönelme, bulunma ve uzaklaşma anlamları katan eklerdir. Tanımdan da anlaşılacağı gibi dörde ayrılarak incelenir.

a) Belirtme Durum eki (-ı, -i, -u, -ü)

Sanatçı sazi adeta konuşturuyordu.
Kalemi masaya koy lütfen!
Konuyu anlamadım.
Ocaktaki közü maşayla bir tenekeye koydu.

b) Yönelme Durum Eki (-e, -a)

Dün akşam da eve geç geldi.
Bankaya para yatırmak üzere gitti.

c) Bulunma Durum Eki (-de, -da, -te, -ta)

Yeni aldığım kalem arkadaşım da kaldı.
Bu dere de kırmızı benekli balıklar yaşırdı.
Tokat ta bir süre kaldım.
Yazar 1970 te ilk kitabını çıkarıyor.

d) Uzaklaşma Durum Eki (-den, -dan, -ten, -tan)

İçeriden tuhaf kokular geliyor.
Arkadaşın dan bir miktar para istemiş.
Geçen sene bisiklet ten düşmüştüm.
Tarihi konaktan söz edelim biraz da.

NOT: Bulunma durum eki olan -de, -da ile bağlaç olan de, da karıştırılmamalıdır. Bağlaç olan de, da ayrı yazılır.

ÖRNEK: Bakkal da en sevdiğim çikolatalardan gördüm. (Bulunma durum eki)
Şu gofretten bana da alır mısın? (Bağlaç)

3. İLGİ EKLERİ (-in, -in, -un, -ün)

Bir isimle başka bir isim arasında ilgi kuran, isimleri birbirine bağlayan eklerdir. Belirtili isim tamlamaları oluşturduğu için bu eke tamlayan eki de denir.

ÖRNEK: Kitabın sayfası yırtılmıştı.
Gecenin sonunda herkes yorgun düşmüştü.
Aynı araç, okulun önünde de görülmüş.
Üzümün çöpü de kurutularak kullanılabilir.

NOT: İlgî eki birinci tekil ve birinci çoğul şahıslarda -im, -im şeklindedir.

ÖRNEK: Benim suçum yok bu işte.
Bizim oralarda kışlar çok sert geçer.

4. İYELİK EKLERİ (-m, -n, -i, -imiz, -iniz, -leri)

Eklendikleri isimlerin kime ve neye ait olduklarını gösteren eklerdir. Bu yüzden aitlik ekleri olarak da bilinir.

ÖRNEK: Yeni sınıfı**ma** hemen alıştım.
Kaybolan kalem**ini** ben buldum.
Yeni aldığı silgisi çok güzeldi.
Ev**imiz** şehrin kuzeyindedir.
Bundan sonra hiçbir söz**ünüze** inanmam.
Şehir**leri** yıkılan binlerce kişi sınıra doğru yürüyordu.

NOT: Belirtme durum eki ile üçüncü tekil iyelik ekini birbirine karıştırmamak gerekir.

ÖRNEK: Aldığı saati bir hafta sonra iade etti. (**Belirtme durum eki**)
Arkadaşımın saati çok güzeldi. (**iyelik eki**)

5. SORU EKİ (mı, mi, mu, mü)

Cümleye soru anlamı katan eklerdir. Eklendiği sözcükten daima ayrı yazılır.

ÖRNEK: Şu karşıdaki çocuğu tanıdın **mı**?
Yemekleri beğendin **mi**?
Soruyu **mu** anlamadın yoksa?
Ne oldu, gözün **mü** ağrıyor?

NOT: Soru ekinden sonra gelen şahıs ekleri soru ekine bitişik yazılır.

ÖRNEK: Ne o, bir de soruyor **musun**?
Bu topraklar neden kutsaldır bilir **misiniz**?

NOT: Soru ekleri cümleye farklı anlamlar da katar.

ÖRNEK: Pilavı da yaptık mı sofraya hazır demektir. (**Koşul**)
Saat sekiz oldu mu çıkarız. (**Zaman**)
Lütfen sessiz olur musunuz? (**Rica**)
Sevimli mi sevimli bir kedi yavrusu satın aldım. (**Pekiştirme**)
Bütün yemekleri sen mi yaptın? (**Şaşkınlık**)